

Wymagania edukacyjne z języka polskiego dla klasy IV (POZIOM PODSTAWOWY I RPZSZERZONY)

Na ocenę dopuszczający uczeń:

określa ramy chronologiczne epok literackich

definiuje terminy literackie związane z historią literatury i kultury

streszcza teksty literackie omawiane na zajęciach (wskazane przez podstawę programową)

przyporządkowuje utwory do danej epoki

rozpoznaje gatunki literackie

określa podstawowe relacje semantyczne (synonimia, homonimia, antonimia, polisemia);

charakteryzuje bohatera literackiego, porównuje go z innymi

realizuje pisemne formy wypowiedzi wprowadzane na lekcji (w tym: rozprawkę, esej, analizę porównawczą)

w wypowiedziach pisemnych i ustnych posługuje się językiem komunikatywnym

w pracach pisemnych formułuje w większości poprawne wnioski

określa funkcje języka, rozpoznaje i tworzy różne akty mowy

rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy typowe np. dla literatury XX w.

w zakresie czytania ze zrozumieniem odtwarza informacje sformułowane wprost, odczytuje sens fragmentów (zdań, grupy zdań, akapitów), wyodrębnia główną myśl całego tekstu

POZIOM ROZSZERZONY

sytuuje w czasie i przestrzeni wydarzenia literackie;

rozpoznaje czas powstania wskazanego tekstu kultury na podstawie konwencji, stylu, obyczajów oraz obrazu kultury materialnej;

posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;

rozpoznaje podstawowe typy błędów językowych

wskazuje wybrane inspiracje ideowe i filozoficzne literatury współczesnej, sygnalizowane przez literaturę tego okresu zagrożenia cywilizacyjne,

wskazuje elementy tradycji literackiej w kulturze współczesnej;

Na ocenę dostateczny uczeń – oprócz wymienionych wyżej:

posługuje się terminami literackimi związanymi z historią literatury i kultury

wskazuje cechy gatunków literackich

zna etapy rozwoju literatury polskiej po II wojnie światowej

wyjaśnia ideę utworu, rozpoznaje problematykę, podejmuje próbę interpretacji

interpretuje wybrane teksty XX-wieczne, wskazując rolę, jaką odgrywają w nich takie kategorie, jak: świętość, zło, śmierć, naród, ojczyzna, „mała ojczyzna”,

wyjaśnia pojęcia: „kultura wysoka”, „kultura niska”, „obieg kultury”, „kultura masowa”, „kultura elitarna”, „arcydzieło”, „kicz”, odnosząc je do konkretnych tekstów i zjawisk kultury XX w.;

wyjaśnia określenie „uniwersalne wartości humanistyczne” i odnosi je do czytanych utworów

rozdziela charakterystyczne cechy stylu w tekstach z różnych epok

wyraża własne sądy na temat przeczytanych tekstów

zabiera głos w dyskusji

w pracach pisemnych posługuje się poprawnym stylem, formułuje poprawne merytorycznie wnioski, trafnie komentuje fakty, umiejętnie stosuje akapity

w zakresie czytania ze zrozumieniem określa funkcję środków językowych w tekście retorycznym, formułuje tezę tekstu bądź fragmentu tekstu, odróżnia argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy

wskazuje środki językowe użyte w tekście

rozdziela obecne w utworach wartości typowe np. dla literatury XIX w., określa ich związek z problematyką tekstu

POZIOM ROZSZERZONY

odróżnia fakty od opinii;

rozumie tematykę i problematykę omówionych utworów;

dostrzega podstawowe konteksty interpretacyjne

wskazuje główne inspiracje ideowe i filozoficzne literatury współczesnej, sygnalizowane przez literaturę tego okresu zagrożenia cywilizacyjne, mechanizmy zniewolenia stosowane przez systemy totalitarne

opisuje poszukiwania artystyczne w prozie, poezji i dramacie po roku 1945; popularność literatury faktu, tendencje awangardowe w literaturze i sztuce,

wskazuje elementy tradycji literackiej w kulturze współczesnej;

na wybranych przykładach pokazuje przeobrażenia w obrębie poznanych gatunków literackich

Na ocenę dobrego uczenia – oprócz wymienionych wyżej:

charakteryzuje prądy artystyczne i intelektualne omawianych epok,
samodzielnie interpretuje utwór, w tym w kontekście innych tekstów literackich
zna i rozumie etapy rozwoju literatury polskiej po II wojnie światowej
wiąże fakty literackie z historycznymi
ocenia i wartościuje postawę bohatera literackiego, wskazuje motywy jego postępowania,
broni własnego zdania w dyskusji, popiera wypowiedź cytataми
wiąże fakty literackie z historycznymi, wskazuje związki literatury z historią i przemianami
polityczno-ustrojowymi oraz ideologią
w pracach pisemnych posługuje się odpowiednią terminologią, dobrą składnią, ortografią,
interpunkcją; w sposób przemyślany komponuje wypowiedź
w zakresie czytania ze zrozumieniem: nazywa środki językowe i określa ich funkcje w tekście
określa rolę toposów w odniesieniu do tekstów kultury XX wieku – w tworzeniu znaczeń
uniwersalnych;

POZIOM ROZSZERZONY

charakteryzuje podstawowe prądy artystyczne i umysłowe oraz hasła programowe i idee
poszczególnych epok;
wskazuje i opisuje charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w omawianych tekstach
literackich;
hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie;
rozpoznaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas
powstania wskazanego tekstu kultury oraz określa jego powiązania z kontekstem
historycznym;
przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji
komunikacyjnej;
rozdziela pojęcia błędów językowych i zamierzonej innowacji językowej, rozpoznaje i
poprawia różne typy błędów językowych;
określa podstawowe funkcje tekstów;
posługuje się podstawową, trafną terminologią dotyczącą literatury i innych tekstów
kulturowych;
wskazuje inspiracje ideowe i filozoficzne literatury współczesnej, sygnalizowane przez
literaturę tego okresu zagrożenia cywilizacyjne, mechanizmy zniewolenia stosowane przez
systemy totalitarne

opisuje poszukiwania artystyczne w prozie, poezji i dramacie po roku 1945;
popularność literatury faktu, tendencje awangardowe w literaturze i sztuce, audiowizualny charakter kultury współczesnej;

wskazuje elementy tradycji literackiej w kulturze współczesnej;

opisuje tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny, cechy swoiste języka polskiego, cechy nowomowy, języka propagandy i reklamy,

na podstawie obserwacji stylu rozpoznaje aluzję, trawestację, pastisz; określa funkcje tych zabiegów stylizacyjnych;

porównuje pojęcia „awangarda” i „postmodernizm”; odnosi je do konkretnych utworów literackich;

przeprowadza analizę i interpretuje wiersz współczesny, stosując właściwą terminologię;

potrafi napisać esej interpretacyjny;

Na ocenę bardzo dobry uczeń – oprócz wymienionych wyżej:

rozdziela konteksty filozoficzne epok

zna, rozumie i samodzielnie analizuje etapy rozwoju literatury polskiej po II wojnie światowej

interpretuje teksty literackie, uwzględniając różnorodne konteksty kulturowe (ideowe, biograficzne itd.)

tworzy pełen portret psychologiczny bohatera, porównuje go z innymi

sprawnie posługuje się poznaną terminologią teoretycznoliteracką

interpretuje i porównuje dzieło literackie z filmowym, teatralnym, dziełami sztuk pięknych

w pracach pisemnych wykazuje się samodzielnością sądów, bogatym słownictwem, znajomością kontekstów kulturowych

wartościuje cechy różnych odmian języka, charakteryzuje język tekstów staropolskich

wykorzystuje analizowane teksty naukowe (historyczno-literackie i teoretyczno-literackie, filozoficzne) jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich

korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej wskazanej przez nauczyciela

postrzega tekst kultury w ujęciu historycznoliterackim, np. ewolucja danego gatunku, czy uniwersalnym np. wyszukanie i interpretacja materiału związanego z nieomawianym wcześniej motywem czy wątkiem (problem cierpienia, miłości, wolności pojęcia ojczyzny, narodu i in.) w literaturze polskiej i obcej w różnych okresach literackich;

dostrzega i omawia przykłady tendencji rozwojowych współczesnej polszczyzny w tekstach literackich i nieliterackich;

stosuje wskazania teorii kultury języka do własnej praktyki językowej oraz oceny czytanych tekstów literackich i publicystycznych;

POZIOM ROZSZERZONY

sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;

hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;

wskazuje i opisuje charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w omawianych tekstach literackich;

sprawnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, literackim, filozoficznym, biograficznym i artystycznym;

samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji określonego tekstu kultury;

zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury;

samodzielnie ocenia wydarzenia kulturalne;

przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;

rozdziela pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych; określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną, metajęzykową i społeczną);

odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami;

precyzyjnie posługuje się odpowiednią terminologią dotyczącą literatury i innych tekstów kulturowych

wskazuje inspiracje ideowe i filozoficzne literatury współczesnej, sygnalizowane przez literaturę tego okresu zagrożenia cywilizacyjne, mechanizmy zniewolenia stosowane przez systemy totalitarne i działania obronne w kulturze polskiej;

opisuje i interpretuje poszukiwania artystyczne w prozie, poezji i dramacie po roku po roku 1945; popularność literatury faktu, tendencje awangardowe w literaturze i sztuce, audiowizualny charakter kultury współczesnej;

analizuje elementy tradycji literackiej w kulturze współczesnej;

opisuje tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny, cechy swoiste języka polskiego, cechy nowomowy, języka propagandy i reklamy, mechanizmy manipulacji i gry językowej, rodzaje i funkcje stylizacji językowej

Na ocenę celujący uczeń – oprócz wymienionych wyżej:

wykazują rozległą wiedzę i erudycję z zakresu historii literatury

zna, rozumie, samodzielnie analizuje etapy rozwoju literatury polskiej po II wojnie światowej i w odniesieniu do tego prezentuje wnioski w oparciu o celowo dobrane konteksty

wykazuje własne zainteresowania sferą kultury, np. czyta prasę literacką, bierze udział w konkursach

w pracach pisemnych funkcjonalnie wykorzystuje materiał literacki spoza kanonu lektur samodzielnie korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej

wypowiada się w pięknej, bezbłędnej polszczyźnie, wypowiedzi ucznia są erudycyjne

POZIOM ROZSZERZONY

bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z różnymi kontekstami

zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;

zna literaturę dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;

trafnie określa funkcje tekstów i podaje intencję autora w odniesieniu do zastosowanych funkcji, wykorzystując celowo dobrane konteksty

precyzyjnie posługuje się odpowiednią terminologią dotyczącą literatury i innych tekstów kultury